

תנועה בתוך תנועה

חזרנו מהכנס בתחושה של שותפות לדרך ולערך, בתחושה שבמאה ה-21 ראוי, אפשרי ונחוץ לחברה הישראלית לקיים קיבוצים שיתופיים המבוססים על שיתוף בנכסים ושוויון

דורון נדיב, רכז חינוך, צוות המטה השיתופי

ההתלבטות האם להקים את התנועה השיתופית הקיבוצית, בתוך התנועה הקיבוצית, היא אמיתית. התלבטות דומה הייתה בשלהי שנות ה-90 של המאה הקודמת כאשר הוקם הזרם השיתופי, בניגוד לעמדת התנועה.

כזכור, הזרם השיתופי הוקם לאחר מספר שנים של התלבטות וניסיונות להקים גוף שייצג את הקיבוצים השיתופיים. מייסדיו השתייכו לקב"ד, לקב"א ולתק"ם, כאשר שיתוף הפעולה הפור-רה והחברות בין חבריו היו ומהווים דוגמא למאבק משותף על הדרך והערך. המייסדים חשו שיש לקום ולעשות מעשה, כיוון שאותם קיבוצים וקבוצות חברים, שחפצו להמשיך באורח חיים קיבוצי שיתופי, לא קיבלו מענה בבית התנועה, שהרוחות שנש-בו מכיוונה, סימנו את הכיוון ההפוך. בשנים אלו ולאורך השנים הבאות כבש הימין החברתי בתנועה הקיבוצית, את בית התנועה, ולמעלה מ-200 קיבוצים עברו להתנהלות דיפרנציאלית.

בכואנו לבחון את הצדקת הקמתו של הזרם השיתופי, ניתן לק-בוע בבירור, שהזרם כבר יצר תנועה חדשה המבוססת על המסורת של האבות המייסדים, יחד עם התחדשות שיתופית רעיונית. הזרם יצר קודים חדשים להתייחסות, יצר בית חדש לקיבוצים השיתופיים, לחברים בתנועה ולקבוצות השיתופיות, ומשנה לשנה הוא מרחיב פעילותו. יחד עם זאת, הזרם והמטה, לא הצליחו לגרום לשינוי מגמה בקיבוצים ובבית התנועה. לכן, בעקבות המצב בת-נועה הקיבוצית ובקיבוצי המטה, חשוב לקיים הערכת מצב מחו-רשת של המטה השיתופי, קיבוציו וחבריו. הערכת המצב צריכה להתבסס על איסוף נתונים בקיבוצי המטה, תוך תצפית והערכה על מה שקרה בתנועה במהלך העשור האחרון. במקביל עלינו לה-עריך עד כמה הצלחנו בפעילותינו, ומה ניתן לעשות כדי להצליח יותר ולשנות מגמה, תוך בחינה של הסיכויים והסיכונים של כל מהלך שלא נבצע.

החלטת המזכירות הרחבה של המטה, ושל הכנס בערבה, בעק-בות הסדנא בעין השופט על הקמת "תנועה בתוך תנועה", הייתה נכונה וראויה. החלטה זו הינה צו השעה, ומהווה חלק מהתוכנית של הערכת מצב זו, שיש להמשיך לערוך.

בכנס בערבה התחלנו לתרגם את רעיון "התנועה בתוך התנו-עה", כאשר המסר, מצד אחד, היה שיש להרחיב את האוטונומיה של המטה השיתופי ע"י פעילויות הקשורות לחברה, כלכלה, צעירים וחינוך, ושאר פעולות שיביאו לחיזוק הקיבוצים השיתופיים כמג-שימים ערכי שיתוף ושוויון, סולידאריות אנושית וערכות הרדית, ובניסוסם הכלכלי. מצד שני, קרא הכנס להמשיך השתייכות המטה השיתופי לתנועה הקיבוצית, תוך רצון לשיתוף פעולה. בכנס שמי-ענו על רעיונות לשיתוף פעולה אזורי בין קיבוצי הערבה ככלי לחיזוק הרעיון השיתופי בכל קיבוץ וקיבוץ.

האירוח בערבה היה מופתי. חזרנו הביתה בתחושה של שותפות לדרך ולערך, בתחושה שבמאה ה-21 ראוי, אפשרי ונחוץ לחברה הישראלית לקיים קיבוצים שיתופיים המבוססים על שיתוף בנ-כסים ושוויון, בדאגה לצרכים השונים של האדם ומשפחתו, בא-חריות לגידול הילדים וחינוכם, ולבריאות והרווחה של כל חברי הקבוץ.

עתה על המטה השיתופי להמשיך בפעולה אינטנסיבית, ולתר-גם את רעיון "התנועה בתוך תנועה", לשפת המעשה ביתר שאת, בתוכנית העבודה לשנת 2011.

אשרי האנשים הממשיכים לחלום גם בעתות משבר, והותרים למרות הכל ואף על פי כן להגשמת חלומם.

צילום: בעז ברדוש

שנוי במחלוקת

רוחות השינוי הגיעו גם ליראון. אבל בתום שנתיים וחצי של דיונים, כשהציבור התבקש להכריע, התוצאה היתה ש-60 אחוז בחרו בקיבוץ שיתופי

מיקי גרי, יראון

בתום

דיונים - חלקם סוערים יותר וחלקם סוערים פחות - כשרוחות השינוי מנשבות מעל, החלי-טו החברים ביראון, ברוב של 60 אחוז, להישאר בקיבוץ שיתופי. לא קיבוץ מתחדש, לא שכר דיפרנציאלי, אבל עם הסכמה לכמה שינויים והפרטות. קצת רקע. יראון ממוקמת בפריפ-ריה של הפריפריה, על רכס הרי נפת-לי, נושקת לגבול הלבנון. בשנות ה-80 עת המשבר הגדול, היה מצבה של יראון מהחמורים בתנועה הקיבוצית, עד כדי חשש קיומי.

באומץ ובנחישות קיבלנו שלוש הח-לטות: א. עושים עוד כמה חורים בחגו-רה; ב. מחפשים מקורות יצרניים להג-דלת ההכנסה; ג. לא משקיעים כספים גדולים. לשמחתנו הצלחנו. תוך פחות מעשר שנים הפכנו לקבוץ מסודר פלוס, הן מבחינה כלכלית והן מבחינה חברתית. חובות קטנים, פנסיה גבוהה, רוזרות, הסכונות, מצב אקטוארי טוב ועוד. ראוי להזכיר - הצלחנו לצאת מהמשבר. הצלחנו לשמור על יציבות כלכלית וחברתית. הצלחנו להשתפר. נשארנו קיבוץ שיתופי.

נכון להיום ביראון שלושה ענפי חק-לאות גדולים, שלושה מפעלים + יקב ושלושה ענפי תיירות, ככולם עוב-דים פחות מ-25 חברים. בנוסף אליהם יש את ענפי השרות, ההנהלה והחיי-

נוך, כולל ביה"ס, אבל גם שם עובדים פחות מ-25 חברים. מנגד, יש לנו עש-רות עובדים שכירים. ממטפלת בחי-נוך ועד מרכז המשק, וממפעיל מכר-נה ועד רכות משאבי אנוש. כתוצאה מכך ישנה בעיית תעסוקה המשפיעה על החברים ובעיקר על הבנים. בפור-על, עשרות! חברים וותיקים לא עו-בים בכלל או לא עובדים במקומות שיש בהם הכנסה ממשית ולא עושים שימוש בניסיונם העשיר.

מה קרה, קורה ויקרה. או אין הגענו לדיונים על השינויים

כמו כולם, אנחנו אף פעם לא מרו-צים מהקיים וכך התחלנו בדיון אסי-טרטגי. אלא שבמקום להיעזר במור-מחה עם אוריינטציה שיתופית, כפי שמתבקש מאורחות החיים שלנו, מיהרנו לקחת מומחה חיצוני, שלי-כאורה הגיע עם דף חלק, אך מאחר והצוות שעבד איתו שידר שינוי שחרג מגבולות השיתופיות, הוא הוביל לאן שהוביל. אלא שרוב החב-רים חשב אחרת, וכשהתבקשנו לה-כריע איזה קיבוץ אנחנו רוצים, התו-צאה הייתה ש-60 אחוז בחרו בקיבוץ שיתופי עם שינויים קלים של הפ-רטות, ובמילים אחרות - לא קיבוץ מתחדש ולא שכר דיפרנציאלי.

אלא שכאן החל שבר גדול. המי-עוט התקשה לקבל את ההחלטה והחל לחפש פתרונות יצירתיים, כמו למשל, לחלק בונוס לא שווה לכולם (צריך לז-כור שהבונוס ביראון הוא בגובה התק-

עורו הסוציאליסטים

החוק הזה, והמאבק הגדול שניהל בן גוריון עם הקיבוצים שרצו לשמור על מערכת חינוך ייחודית עם זיקה לסדר ציאלים - נקרע ליב, היא אומרת. "הוא אפשר לדתיים לקיים מערכת חינוך, כולל מועצה פדגוגית נפרדת, ומנע זאת מהקיבוצים. לקיבוצים לא נתנו את זה והקול שלהם הושקע. עפ"י התקדים הזה, הערכים דורשים כיום מועצה פדגוגית נפרדת וספק אם בג"ץ יוכל לדחות דרישה כזאת נוכח התקדים הקיים".

חוויה מכוננת

גולן מעידה שתקופת שהותה כילדה אצל הרוד במזרע היתה חוויה מכוננת ביחס להשקפת עולמה על הקיבוץ, לטוב ולרע: "מזרע היה קיבוץ שבע מאוד, לחם טרי ונקניק כמו שהיה שם, לא היה מקובל אצלנו בבית, שבו נא לצנו להסתפק בלחם מאתמול וקצת גבינה לבנה. ולמרות זאת, בקבוצת 'שיבולים', שהצטרפתי אליה, קראו לי 'פטיסטיטית עירונית', אפילו שאבי היה רק פועל דפוס... לי ולבני דורי בעיר, הקיבוץ היה אורח ומימ של השקפת עולמנו, העיר היתה רק מקום 'לבינתיים'. בסוף החופש לא רצינו לחזור הביתה, בית הילדים היה פסגת החלומות. לקח לי זמן עד שהבנתי את מצוקת החברים המקבילים לי בקיבוץ. דרך העיניים שלהם גיליתי שזה לא גן עדן עלי אדמות. בלהקה הצבאית היו איתי שלושה קיבוצניקים וכל אחד בא מהבית עם מה שיש לו. ראיתי את המצוקה והדלות של הקיבוצניקים, ואת ההתחשבוניות שלהם על הכסף, זה היה נוגע ללב. הרי אי אפשר להסתדר בלי כסף... עם זאת, לקיבוץ ניתנה הזדמנות להיות אליטה במובן העמוק והטוב ביותר של המילה ולאליטה אסור לשמוט תפקיד כזה מן היד גם כשחובטים בה ומתעללים בה וגם כאשר נושאים אליה עיניים מת-חסרות. אוהבי הקיבוץ, כמוני, תולים בו ציפיות הרבה יותר גבוהות ממה שאנחנו תולים בכל מגזר אחר."

למה בעצם, במה הוא שונה? "זה כמו שדורשים יותר מן החברה החרדית משום שהיא קבעה לעצמה רף מאוד גבוה של מוסריות בהיותה נשענת על חוקי הלכה מחמירים." את כמו כל אלה שתולים תקוות בקיבוץ מבחין... "תתפלא, אם היו מקבלים אותי בגי"ל לקיבוץ, הייתי מצטרפת. משפחתה של בתי נמצאת היום בתהליכי הצטרפות לצובה. אנחנו לא רק אוהדים שיושבים על הטריבונו, כשנעמיק ציון, חברת מגוון, שמעה ששמוליק ואני מחפשים דירה בשדרות, היא ביקשה שנצטרף לקהילה שלהם. (וכאן היא מבקשת לציין שהשר מיקי איתן הגיע לשדרות עוד לפני שהם). היה מאוד מרגש להיות איתם. כשהגענו, בתקופת הקסאמים, שדרות, כמו גם קהילת מגוון, היו על סף שבירה, כל הזמן עסקים בריצה עם הילדים לממ"ד. קצת לפני הגעתנו נפל קסאם בסלון של בית השכנים וקרע להם את הבית. לתוך המציאות הזאת הגענו

צילום: יעקב וייס

נשאה נאום תוכחה בפאנל הפתיחה. אבירמה גולן

כתיבה "מתוך החצר". א.ב. יהושע, כתב לה, בעקבות קריאת הספר: "לא ידעתי שגדלת בקיבוץ..."

החינוך הקיבוצי הושקע

"הייתי בת חמש כשהתחולל הפילוג הגדול בקיבוץ המאוחד", נזכרת גולן בשני ארועים שהאירו את עיניה לגבי האידאולוגיה של הקיבוץ. "הוויכוח חים בבית עלו לטונים כאלה שעוד מעט יתחילו להרוג אחד את השני. אבא היה בהפועל הצעיר, אבל בר"כ רוכביסט ומאוד שמאלי; אמא היתה מפא"יניקית, אנרכיסטית באופייה. היא הסתכלה בולזול על כל הפילוג הזה בעוד את אבא הוא מאוד העסיק והלהיט. הוויכוחים בבית רעשו וגעשו. האירוע השני שנחרט בזכרוני היה ריב כמעט אלים בין דודתי שהיתה מעמור די התווך של תל-עמל (ניר-דוד כיום) לבין אמי. הדודה נשאה נאום סוד ציאליסטי למהדרין, בעוד אמי אומרת לה: ביום שתתנו לפועלות מבית שאן לאכול בחדר האוכל, אדבר איתך על סוציאליזם ושוויון. אני מעריצה את אמא על יכולתה לומר זאת על סף שנות הששים, כשעוד אסור היה לומר מילה רעה על הקיבוץ. הסיפור הזה מזכיר גם את נושא מפ"ם והע"רבים. המפלגה עשתה מאמץ להפוך אותם לשותפים, אבל זה לא קיבל ב"טוי בקיבוצים. היה פער בין האמירה למעשה."

עוד נושא גורלי השייך בעיניה לתקופה ההיא הוא חוק לימוד חובה שחוקק אז. "כשאני לומדת כיום על ניסוח

בו כלל, ומקוננים על שקיעתו ועל זה שהוא כבר לא מה שהיה. אבל אבירמה גולן חשה שהיא קצת "שייכת". חלק דומיננטי ממשפחתה היה בניר-דוד ובמזרע, שם היתה בין אלה "המבשרים את בוא הקיץ" - ילדים המגיעים מן העיר אל הדורים בקיבוץ עם פרוץ החופש הגדול ועוזבים רק בסיומו; בשנת 2008, בצל הקסאמים, עברה יחד עם בן זוגה שמוליק שם-טוב, לחיות בקיבוץ מגוון בשדרות, שם שהו במשך שנה, התאהבו במקום ובחבריו, אך חזרו לגוש דן בשל אילוצי עבודה ומשפחה. על החיים בשדרות פרסמה גולן בלוג בשם "השקד 12, שדרות" שפורסם באתר "הארץ". את הקשר שלה לתנועה הקיבוצית משלימה עכשיו בתה, הנמצאת יחד עם משפחתה, בתהליכי קליטה לחברות בקיבוץ צובה השיתופי.

היכרותה את הקיבוץ באה לידי ביטוי עוצמתי בספרה העורבים (הוצאת "הספרייה החדשה", 2004) שם אחת הגיבורות היא דידי בת קיבוץ של השוה"צ, שעזבה לאחר נישואיה לש"מעון (ילד חוץ), עובדת בהפקות לטל-וויזיה ושרויה בחוסר נחת תמיד. היא מנהלת רומן צרדי, חסר סיכוי עם גדי, אותו פגשה באחד האודישנים, מזניחה את הטיפול בבת נעמה, נפרדת מש"מעון ונותרת בבדידותה. דרך סיפור חייה ודרך התנהלותה של דידי, מפצחת גולן במיומנות הרבה קודים קיבוריים: היחסים בחברת הילדים, ההררה של ילדי החוץ, הקשרים הבין דוריים, השפה, כל אלה יוצרים תחושה של

עזרא דלומי

בכנס השנתי של המטה השיתופי בערב נשאה אבירמה גולן - ממשתתפי פאנל הפתיחה - נאום תוכחה גדול, שהשבית מעט את שמחת ה"מה נשמע, איך הולך, אהלן", שאפפה את מאות המתכנסים, והנחית אותם אל קרקע המציאות של החברה הישראלית. על גאוותו של ולולה "בחזרת הבנים הביתה", אמרה שזה לא רק בגלל גילוי מחדש של הקיבוץ אלא גם ובעיקר קושי לעמוד במחיר ההפך-טה: יש קושי לשרוד בעיר ולהשיג בה דירה במחירי הנדל"ן המאמירים; על מאבקי הזכויות בקרקע אמרה שהקייבוצים נכנעו לתהליכי ההפרטה ומי תנהלים כמגזר הדואג לעצמו בלבד - מעין ש"ס חילונית - במקום שיהיו חוד חנית ושותפים למאבקים החברתיים נגד כלל עוולותיה של כלכלת נתניהו. זו גם הסיבה שמאבקי הקייבוצים אינם מעניינים את הציבור; מאוחר יותר מתחה גולן ביקורת גם על דפוסי ההצבעה בקיבוצים, כמו גם במרצ, שבמקום לתמוך בשעתו בע"מיר פרץ, כבן ברית רעיוני של ממש, הוא קיבל מהם כתף קרה.

הצורך לאחד נוחות

הפתרון שלה למצב אותו הציגה בכנס הוא להביא את ערכי הורס השיי תופי לידי ביטוי פוליטי בשמאל ולמצוא את השותפים לדרך: את בעלי החולצות הכחולות, עם שרוך ארום, לבן, או כפתור, את קבוצות הבחירה בקיבוצים העירוניים, את אנשי "כוח לעובדים" ואת אנשי שלל ההתארגנויות האחרות הפועלות למען צדק חברתי, ולהפוך לכוח פוליטי משמעותי. לדבריה, "זה מתחיל לקרות, ועל הקיבוצים להחליט אם הם חלק מן התהליך הזה, או שהם ממשיכים לעשות לביתם".

גולן (61), מבית תל-אביבי מפא"יניקי במוצאה, היא חברת הנהלת מערכת "הארץ", הכותבת טורים ומאמרי פרשנות העוסקים במ"גוון רחב של נושאי חברה, רווחה, דת ומדינה, שלרוב אינם תואמים את הקו הניאו-ליברלי של העיתון. לצד עבודתה העיתונאית, גולן היא סופרת ("העורבים", "סימני חיים", ספר נוסף נמצא בכתובים) מתרגמת (כ-20 ספרים מאנגלית) ותסריטאית. היא הגישה תכניות טלוויזיה בנושאי ספרות ("בקריאה ראשונה") ושמה יועצת בתחום. היא שרתה בלהקת פיקוד דרום (עם מתי כספי מחניתה, גדי אורון מניר-עם ויענקלה נוי מש"פיים), השתתפה במחזמר "עיר הגב"רים" (היא הקול הנשי של הוד מע"לתה ב"פנקס הקטן") ובסרט "לופו" (בבימויו של מנחם גולן), למדה ספרות באוניברסיטת תל-אביב ובצפת וכתבה ב"דבר" ו"דבר השבוע" מגזר חתם עדן.

לכאורה אפשר לכלול אותה בין האלפים אשר "בוכים על הקיבוץ מב"חוץ", אלה שחיו בו ועזבו, או לא חיו

"במקום" מופץ חנים לכל הקיבוצים בארץ בחבילות של 40 עותקים לכל ישוב. הוא אמור להגיע לכל קיבוץ בדואר בחבילה מיוחדת, במהלך ימי השבוע האחרון בכל חודש. אנא, עדכנו אותנו אם אינו מגיע לקיבוצכם (למייל שלנו, או לאחד הטלפונים המופיעים כאן בהמשך), או אם חסרים גיליונות.

מפאת קשיים בתפוצת העיתון אנחנו מאפשרים עשיית מנוי לעיתון, בתשלום צנוע מראש עד סוף השנה. המחיר: 4 ₪ לעיתון לכיסוי עלויות לוגיסטיות ודואר (שנת: 48 ₪). הרשמה ופרטים דרך המטה השיתופי בטלפון: 03-6925418. אפשר לקבל עותק מקוון של העיתון. המעוניינים מוזמנים לפנות אלינו דרך המייל: bimcom.co.il@gmail.com או לטל: 054-663322, 052-3113527. העיתון גם מופיע זמין לכל קורא באתר הקיבוצים: www.kibbutz.org.il ובאתר שווים: www.shavim.org.il

הגיליון הבא - "במקום" מס' 25, יופיע בסוף בחודש מרץ 2011 ויופץ בקיבוצים חפשו אותו בתאריכים אלה אצל האחראים בקיבוצכם על חלוקת העיתונים, או בדואר, ודווחו לנו במקרים של תקלות, נשתדל לשלוח לכם עיתונים נוספים. קריאה נעימה!

מערכת העיתון

במקום

- לאנשים שאוהבים קיבוץ
- גיליון מס' 24
- פברואר 2011, אדר א' תשע"א
- יוצא לאור ע"י עמותת "חוג העמקים" יחד עם המטה השיתופי הקיבוצי
- עורך: אייל מרגולין
- מערכת: אלי גורן ומרוי טובי
- עיצוב ועריכה גרפית: בני בן חיים
- ניהול ומודעות: עזר גורן, ת.ד. 655, עומר, מיקוד, 84965. טלפון 08-6469293.
- דואר אלקטרוני: azargoren@walla.co.il
- הדפסה: סולן הדפסות בע"מ, פתח תקווה
- מופץ בכל הקיבוצים בארץ
- הקוראים מוזמנים להגיב ולכתוב אלינו: באינטרנט לכתובת: bimcom.co.il@gmail.com
- 70: אילי - 054-663322, מרים - 052-3113527
- תודה מיוחדת ללודר בוב מאנגליה על העזרה הגדולה בהוצאת העיתון לאור

על הקיבוצים השיתופיים להביא את ערכיהם לידי ביטוי פוליטי בשמאל, יחד עם בני ברית ושותפיהם לדרך. עם בעלי החולצות הכחולות – עם שרוך אדום, שרוך לבן וכפתור – עם הקבוצות השיתופיות שבערים, עם חברי ארגון כוח לעובדים ועם שלל הארגונים הפועלים בארץ למען צדק חברתי, ולהפוך לכוח פוליטי משמעותי, שיקים ויחיה את הסוציאל דמוקרטיה הישראלית, מול השיטפון הניאו-ליברלי העכור. אבירמה גולן מנסחת קריאת כיוון

"אוהבי הקיבוץ, כמוני, תולים בו ציפיות הרבה יותר גבוהות ממה שאנחנו תולים בכל מגזר אחר."

"אם היו מקבלים אותי בגילי לקיבוץ, הייתי מצטרפת. משפחתה של בתי נמצאת היום בתהליכי הצטרפות לצובה. אנחנו לא רק אוהדים שיושבים על הטריבונה!"

נטייה לרחוק לשוליים את כל מי שמייצג את הערכים הסוציאליסטים, אני לא מאמינה שכך יקרה לנצח. יכולה לבוא שעת כושר שתאפשר לקולות הללו לעלות, בתנאי שלא יפחדו מעצמם. בישראל מקובל שהסוציאליזם שייך לשנות החמישים, והאקס סובייטים שהגיעו אחר-כך, טענו שהסוציאליזם הוא בכלל תור עבה. באירופה הסוציאליזם הוא דבר לגיטימי. אד מילבנד מדבר על סוציאליזם בבריטניה, למה פה אסור?"

הטוב מייצגת גרסה ימנית של הע"ננה המכונה 'הדרך השלישית' שכבר נכשלה באירופה. לצערי ציבור גדול בתנועה הקיבוצית היה שותף לערי"קה הזאת שהיא מעשה של התאבדות המונית."

יש תקווה?
"הייתי רוצה להאמין שמתוך הגר"עין האליטיסטי שעדיין קיים בקיבוץ צים, למרות כל החבטות שעברו, יצ"מחו אנשים צעירים, מה שאכן קורה, ויחברו אל גורמים אחרים בחברה הישראלית. אל תנועות הנוער שבי"שמאל, אל הגרעינים העירוניים, אל ארגון כוח לעובדים, אל קבוצת סול"דריות עם שיח 'ג'ראחוכו'. הביטוי של הדבר הזה צריך להיות פוליטי ואכן פה ושם זה מתחיל לנבוט."

אני נפעמת מתנועות הנוער 'הכחולות', מכל מה שקורה שם, מהרענונות המחשבתית. אני רואה את הפוטנציאל של הנוער הישראלי מורכבת מכלכלה נוא ליברלית – תאצ'ר לא האמינה שכך תוגשם דרכה – שמרסקת את חוס"נה של החברה, יחד עם חלחול הרעיון הקולוניאלי המשיחי של המתנחלים. התוצאה היא חברה מאוד מפוחדת שאפשר לעשות עליה מניפולציות בקלות רבה. אני סבורה שברגע שת"קום מנהיגות שמאלית ראויה שת"ציע לחברה אלטרנטיבה, אין ספק שהיא תכבוש נתחים משמעותיים מן החברה. כשיציעו לחלשים משהו אחר, ספק אם הם ימשיכו בימניהם. כשעמיר פרץ התמודד על ראשות הממשלה, הוא סחף אחרייו את הקהלים האלה. מי שהכשילו אותו היו דווקא חברינו הטובים מן המחוזות הוותיקים והשבעים, אלה שהתיימרו לק"רוא לעצמם שמאל וערקו אל העננה המעורפלת הקרויה קדימה, שבמקרה

שמדאיגים אותי ובגללם אני חרדה לגורל המדינה זאת הנסיגה לכיוון היהודי המתברל וההתרחקות מן הח"זון הציוני של ריבונות, עצמאות, אוניברסאליות, צדק חברתי ופרי"דה מן היהודי הישן. זה לא פוליטי"קלי קורקט לומר שרצינו להיפרד מן היהודי הישן. היום מדברים על רצונה של הציונות להיפרד מן היהודי הישן כעל פשע נגד האנושות. הקיבוצים היו מאוד דומיננטיים באימוץ ער"כים הפוכים ליהודי הבלגני. לצערי הם שינו כיוון ומשתלבים במיגזור העובר על החברה הישראלית שבה כל אחד מחפש הישג בשביל העיירה הקטנה שלו. מבחינה זאת הקיבוצים נעשו קצת דומים לאלי ישי. הבעיה המרכזית שיש לפתור נוגעת לקיבוץ ולחברה הישראלית באותה המידה."

מדי הבעיה הזאת?
"הבעיה היא העדרה של תנועת שמאל חזקה. ההליכה ימינה והרדי"קליזציה, והחזרה אל חיקה החמים והמאיים של הברלנות והאורתודוק"סיה, לא היתה נוראה כל כך אלמלא העדרה של אלטרנטיבה ראויה. תנו"עת המלקחיים המאיימת על החברה הישראלית מורכבת מכלכלה נוא ליברלית – תאצ'ר לא האמינה שכך תוגשם דרכה – שמרסקת את חוס"נה של החברה, יחד עם חלחול הרעיון הקולוניאלי המשיחי של המתנחלים. התוצאה היא חברה מאוד מפוחדת שאפשר לעשות עליה מניפולציות בקלות רבה. אני סבורה שברגע שת"קום מנהיגות שמאלית ראויה שת"ציע לחברה אלטרנטיבה, אין ספק שהיא תכבוש נתחים משמעותיים מן החברה. כשיציעו לחלשים משהו אחר, ספק אם הם ימשיכו בימניהם. כשעמיר פרץ התמודד על ראשות הממשלה, הוא סחף אחרייו את הקהלים האלה. מי שהכשילו אותו היו דווקא חברינו הטובים מן המחוזות הוותיקים והשבעים, אלה שהתיימרו לק"רוא לעצמם שמאל וערקו אל העננה המעורפלת הקרויה קדימה, שבמקרה

והתאהבנו באנשים ובצורת חייהם. זאת הגשמה מאוד יפה של ערכי הקי"בוץ עם מתן סובלנות וחופש לפרט. היינו קצת סבא וסבתא של הקיבוץ. כמעט קנינו את אחד הבתים ברחוב השקר, אם לא כחברים, אז כדי להיות חלק מהקהילה. זה מאוד התאים לי."

אז למה חזרת לגוש דן?
"זה התחיל להיות בלתי ריאלי לגור כל"כ רחוק. הבנות שלנו ילדו תינו"קות ורצו את הסבים לידן. הן הטילו וטו מוחלט על המגורים שלנו בשד"רות. שמוליק התחיל לעבוד ברמת"גן כמנכ"ל עמותת מרכז הספר והספ"ריות, כך שזה לא הסתדר. צורת הע"בודה והעובדה שילדינו נמצאים בתל"אביב מנעה את האפשרות הזאת. אם זה היה תלוי רק בי ובחיי האישיים, הייתי בוחרת בקהילה הזאת. למרות שאני מבוגרת מהם בעשרים שנה, זה מאוד מתאים לי. הביחד שלהם הוא הביחד הנכון מבחינת ההרכב האינט"לקטואלי והאיכויות האנושיות. חסרה לי היום קבלת השבת של מגוון, העו"גה הגדולה שאפיתי לכל ילדי הקיבוץ ולא רק עוגנת למשפחה הקרובה. יש לזה משמעות. ככה היית רוצה להוד"קו, בתוך קהילה תומכת וקרובה. זאת בעיה של החברה הישראלית שתל"אביב וסביבתה הם המקום היחיד שבו אפשר להתפרנס בתחומים מסוימים. המסה העיקרית של מקומות עבודה נמצאת במרכז."

קצת דומים לאלי ישי

על שקיעתו של הקיבוץ היא מסת"כלת בהקשר יותר רחב של מה שקרה לכלל החברה הישראלית. "קשה להיות סוציאליסט בחברה שההפרטה הפכה לשפתה היחידה ולשמור בק"נאות על ערכים הפוכים", היא מס"בירה. "קרה בקיבוץ מה שקרה בכלל החברה, רק בצורה פחות אגרסיבית, ההנהגה שלו הוליכה אותו שולל. הסדר הבנקים, הנדל"ניזציה, זאת לא הנהגה שחשבה על הציבור, אלא שי"חקה בבורסה כמו כולם. אחד הדברים

רוחות שינוי ב'דהמרק'

גולן מודעת לכך שעמדותיה הסוציאל דמוקרטיות הן נוף חריג בעי"תונה, אך היא מבקשת לציין כי מעולם לא צונזרה מילה ממה שכ"תבה וכי במקרים לא מעטים, למשל בבג"ץ הקרקעות ובחוק הדיור הציבורי, הופיעו מאמרים שלה שהביעו עמדה הפוכה למאמר המע"רכת מאותו היום. לדבריה, "לאחרונה יש שינוי מרענן בעמדות הכל"כליות של העיתון, שמוצא את ביטויו בדפי 'דה-מרקר', שם קשובים העורכים לשיח הכלכלי המתפתח בעולם המערבי בעקבות המשבר האחרון, ומאפשרים דיון הרבה יותר פתוח ועשיר מזה שהיה מקובל לפני עשור."

בכל הנוגע לעמדות המדיניות ולהשקפת עולם פוליטית הנוגעת לכיבוש ולמעמד האזרחים הערביים, כמעט ואין לה, לשמחתה, חי"לוקי דעות עם המערכת. גולן מלינה קשות על כך שהעיתון מותקף ע"י קולגות כבן כספית ובן דרור ימיני ורואה בכך שערוייה. "יש לנו תחושה של גאווה יחידה כשברור שיש סוגיות שאם אנחנו לא נטפל בהן, איש לא יעשה זאת", היא אומרת.

צילום: יח"צ

שלוש ארבע לעבודה

על קיבוץ ועל מוטיבציה לעבודה ופרנסה

רמת ההכנסה.

לכן אפשר לומר שדרך החיים הקיבוצית מתקנת עוול יסודי שנגרם בחברה החיצונית. ע"י גורמים אובייקטיביים ולא סובייקטיביים.

יחד עם זאת, לפי חוק המינימום הפיזיקלי, חוסר המוטיבציה לעבודה, למרות שהיא גורם נמוך בהפך רשי השכר בחברה החיצונית, ניתן לשבש את צורת החיים הקיבוצית, היות וחד ברים בעלי פוטנציאל ויכולות גבוהים, עשויים שלא להגיע לידי מימוש אם אינם רוצים ואם אין להם מוטיבציה. לכן, עלינו להתמודד עם נושא זה, וליצור מוטיבציה בדרגים אחרות, שלא על ידי תמורה כספית. הדבר אפשרי ואף מיושם במספר מקומות.

המקצועית. בישוב עירוני גדול, היצע העבודה מגוון בהרבה, דבר המשפיע גם על גובה המשכורת.

ביישוב קטן, האפשרויות לבחירה בעבודה מתאימה, נמוכות יותר, גורם שמקטין את האפשרות לשכר גבוה ועבודה במקום רצוי.

6. בקיבוצים, אין קשר בין רמת החיים לבין רמת השכר.

* בקיבוצים ההבדלים בין רמות ההשכלה מסבירים פחות את גובה רמת החיים, כלומר שהקיבוץ בעצם מתקן את העוול.

לסיכום:
רוב הגורמים להבדלי רמת החיים הם אובייקטיביים, ומסבירים 70% מרמת השכר, ואת גובה רמת החיים. מוטיבציה אישית היא חשובה, אבל מוגבלת ביכולתה לקבוע את

אלי גוון, גבע

הרבה זמן ש

עבודת מחקר שעוסקת בנושא המוטיבציה לעבודה ופרנסה. לאחרונה הגעתי לרות קלינוב מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שסיפקה לי כמה ממצאים:

1. ההבדלים במספר שנות לימוד מסבירים 40% מהבדלי השכר במשק.
2. ההבדלים בוותק ובמספר שנות לימוד ביחד מסבירים 70% מהבדלי השכר.
3. בריאות פיזית ואינטליגנציה מסבירים 30% מהבדלי השכר.
4. כל שנת לימוד מגיל 16 מוסיפה 7% לשכר. כל שנת וותק 2%.
5. גודל היישוב משפיע על יכולת ההעדרה והבחירה

קצר וקולע

שיווק ופרסום במגזר הקיבוצי

נפתחה מחלקת מדיה ופרסום למגזר הקיבוצי. לפרסום מודעות בעיתונות הקיבוצית ניתן לפנות לדנית אוזן, טלפון: 077-5331503; פקס: 077-5331504; דוא"ל: danit@kibbutz.me.co.il

מצטיינים בהעמקת התרבות היהודית

אלי גורן ועמותת חוג העמקים, נבחרו על ידי האגף לתרבות תורנית במשרד החינוך כרשות המצטיינת בארץ להנחלת התרבות היהודית. מדובר בפרס, המוענק מדי שנה לרשות ו/או עמותה הפועלים להעמקת התרבות היהודית.

אושר תקציב פעילות המטה השיתופי לשנת 2011

בישיבת מזכירות המטה השיתופי בתחילת החודש אושר תקציב המטה השיתופי לשנת 2011 והוא יעמוד על סך 1.5 מלש"ח. מקורות התקציב הם 700 אש"ח מתקציב התק"צ ו-140 אש"ח מתקציב הקבה"ד. יתרת הסכום תושלם מהשתתפות בפעילות ומגיוס מקורות חיצוניים. על מנת להבטיח את הפעילות כולה יש לגייס מהקיבוצים עוד כ-300 אש"ח, בנוסף לעבודה בהתנדבות של יותר מ-15 חברים/ות, התורמים יום בשבוע ללא תמורה כספית. אלישע שפירא הדגיש את חשיבות הגיוס הנוסף מהקיבוצים השיתופיים, כ-15 אש"ח מכל קיבוץ. לדבריו, ללא התגייסות הקיבוצים השיתופיים, לא ניתן יהיה לבצע את כל התכנית.

ישיבת מזכירות המטה השיתופי

32 חברים השתתפו בישיבת מזכירות המטה השיתופי שהתקיימה בתחילת החודש. מריו טויב דיווח על הפעולות והתהליכים שנעשו במטה מאז הישיבה האחרונה, בהסתמך על רשימת צוותי העבודה ופעילותם השוטפת. כמו כן מסר, שהכנס השנתי של הזרם השיתופי יתקיים השנה בקיבוץ לביא. עוד נמסר בישיבה על הקמת חוג אזורי של אוהדי הזרם השיתופי בדרום. החוג מיועד לחברים מכל סוגי הקיבוצים.

קליטה בקיבוצים השיתופיים

התקיים דיון ביוזמתו של מרק מרקוס, אורים, שביקש להעלות כיוון נוסף לקליטה, שאינו מורכב היום בקיבוצים השיתופיים. על פי הצעתו של מרק, ליד קליטה בחברות מלאה בדרך השיטתית, יש לאפשר גם קליטה לחברות חלקית בסגנון של עצמאות כלכלית. בדיון שהתפתח, עלו הסתייגויות מהמהלך, אך היתה הסכמה כי יש לבחון מקורות צמיחה שיתופיים אחרים כמו גרעינים, קבוצות שיתופיות וכו'. בתום הדיון סוכם להפעיל את צוות החשיבה של המטה השיתופי בנושא הצמיחה הדמוגרפית. הצוות יציע פתרונות גם לקיבוצים שאינם שיתופיים, או שלא יהיו שיתופיים בהגדרה המלאה, בעתיד. יחד עם זאת, נקבע כי מזכירות המטה השיתופי ממשיכה לראות את קליטה לחברות מלאה בקיבוץ, כדרך הנכונה לקיבוץ השיתופי.

תכנית עמיתית מחקר

המכון לחקר תנועת הקיבוץ הדתי שם לעצמו למטרה לשמר את הזיכרון ההיסטורי של תנועת הקיבוץ הדתי, לחקור את קורותיה בעבר ובהווה ולהציע כיווני התחדשות ופעולה יישומיים בעתיד.

במסגרת פעילות המכון, אנו מקיימים סדרת מפגשים שתחום מחקרם נוגע לתנועת הקיבוץ הדתי, פעולה וקורותיה.

מטרת הסדרה היא להפגיש בין הסטודנטים לסוגיות שונות בנוגע למחקרם, ליצור שיח זהותי ותוסס ולהרחיב את המבט בנושא.

בשנת תשע"א המכון יעניק **מלגות** לתלמידים שיתקבלו לתכנית, ישתתפו בכל המפגשים ויכתבו עבודה בכל תחום דעת הנוגע לתנועת הקיבוץ הדתי.

- עבודות בתואר ראשון - עד 400\$
- עבודות חקר בתואר שני - עד 1000\$
- עבודות דוקטורט - עד 2000\$

תחומי דעת אפשריים: חינוך, סוציולוגיה, אמנות, כלכלה, היסטוריה, חקלאות, יהדות ועוד. המלגה מותנית ב:

- השתתפות בסדנה בת 5 מפגשים בסמסטר (עד להגשת העבודה).
- ליווי צמוד של מנחה מטעם המכון בנוסף למנחה מטעם המוסד.
- הגשת טופס המלגה + מסמכים נדרשים.
- ראיון קבלה.

המעוניינים להגיש את מועמדותם מתבקשים למלא את טופס הבקשה למלגה. את הטופס ניתן להוריד באתר הקיבוץ הדתי www.kdati.org.il או לקבלו בועדות צעירים בקיבוצים. את הטופס והחומר הנלווה יש לשלוח בדואר לכתובת:

המכון לחקר הקיבוץ הדתי, תנועת הקיבוץ הדתי, רח' דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732

לשאלות ופרטים נוספים ניתן לפנות ללימור - 054-7775771

משרד שלמה כהן ושות'

הזמנה ליום עיון

הקליטה בקיבוץ השיתופי - ההיבט המשפטי

יום שלישי - 01.03.2011 - כ"ה אדר א' תשע"א

במועדון לחבר בקיבוץ משמר העמק

08:30-09:00	הרשמה וכיבוד
09:00-09:10	ברכת מזכירות משמר העמק
09:10-09:30	פתיחה - הקליטה בקיבוץ השיתופי אלישע שפירא, יו"ר המטה השיתופי
09:30-10:15	צמיחה דמוגרפית בתנועה הקיבוצית איציק שפרן, רכז המטה לצמיחה דמוגרפית - תק"צ
10:15-11:15	סטטוסים לקליטה בקיבוץ עו"ד מיכי דרוור, רכז המחלקה המשפטית - תק"צ
11:15-11:30	הפסקה
11:30-12:15	סוגיות משפטיות בקליטת חברים עו"ד גיל דגן, משרד שלמה כהן ושות'
12:15-13:00	בעלי צרכים מיוחדים עו"ד נעה חשמונאי, משרד שלמה כהן ושות'
13:00-14:00	ארוחת צהריים
14:00-14:45	בני זוג של חברים/ תושבים בקיבוץ עו"ד עומר כהן, משרד שלמה כהן ושות'
14:45-15:30	שאלות פתוחות מהקהל

דמי השתתפות: 50 ש"ח כולל מע"מ

לפרטים והרשמה - המטה השיתופי:
טל. 03-6925418 פקס. 03-6925417
shitufi@tkz.co.il

יהלום

כשהתדרדר מצבו של יהלום, המשפחה לא ידעה מה לעשות איתו. צריך היה להאכילו, להלבישו ולהורידו לשירותים, אבל מה אתה עושה עם בן יותר מ-80, שאינו נותן שיטפלו בו, מסרב להחליף את חולצת הטריקו שלו ורק חוזר ואומר: "תלכו, אני אסדרר".

איור: נעה קאסוטו, באדיבות על הצפון

אלי סט

כשהגיע

העולם השניה, לקיבוץ "שיאון", התנפלו עליו החברים כמוצאים שלל רב ומיד מינו אותו מורה "לצבר", הכתה הראשונה של בני הקיבוץ, שהיו בה שני בנים ובת. הוא ראה בעבודתו זו יעור ראוי עד אותו יום כשאחד ממחלקת הפלמ"ח שאל אותו בחדר האוכל: "תגיד דוקטור, אתה אף פעם לא עובד? למה אתה תמיד בחולצת שבת?". הדוקטור הבין את ה"פרינציפ" ואחרי החופש הגדול התייצב במוסך, עם חולצת אתא משומשת שקיבל בקומונה.

– "מה תעשה עם שתי ידיים שקופות וצפרניים נקיות?" שאל אותו אמיגו, שקבל את פניו.

– "אני מסדרר", ענה לו הדוקטור ושאל: "מה עלי לעשות היום?"

– "מה יש לעשות?" ענה אמיגו בשאלה ומיד הוסיף: "דבר ראשון בבוקר יום ראשון, נכנסים לחבית גריז כדי שכבר בארוחת בוקר יהיה ברור לכל החברים כמה קשה אנחנו עובדים", אמר וכשראה שמבטו של הדוקטור מחפש את החי בית הוסיף הערה על חוש ההומור של היקים.

איש בקיבוץ לא ידע מה עושה הדוקטור לאחר העבודה. לעתים היו רואים אותו צועד לפנות ערב, בסנדלים ובמכנסים קצרים, לעבר הכי ביש הראשי וספרים תחת זרועו. שומרי הלילה ידעו לספר שהוא חוזר עם שחר. בבוקר, כשא-

מיגו הגיע לפתוח את המוסך, הדוקטור כבר היה שם.

ערב אחד נקרא אמיגו לפגישה דיסקרטי. "איך הדוקטור?" שאל אותו רכז הביטחון בלחישת.

– "לא היית מאמין, פחות משנתיים והוא מכר נאי עצמאי" ענה אמיגו, "מוציא אויר מברק-סיס, עושה שלייף-סופפים, מתקן גיר פלאני-טארי ותראה את הידים שלו, כל אחת מפתח צינורות. פשוט איש אחר".

– "איש אחר" הדהר אחריו רכז הביטחון ומ"מ הפלמ"ח הוסיף: "הוא מתנהג כמרגל".

– "מרגל?" צחק אמיגו, "הוא משלנו יותר מאתנו".

אחרי "מבצע קרש" פנה משרד הביטחון בבקשה לגייס את אמיגו לשליחות בחו"ל. "אל תראג", אמר אמיגו למוזכר הקיבוץ, ששאל אותו מה יהיה עם המוסך, "הוא יסדרר, גם עם יד אחת קשורה מאחור".

למחרת, כשסיפר לדוקטור את החדשה, אמר אמיגו: "אני יודע שתסדרר ואני יודע שאם הייתי שואל אותך, היית אומר לי לך, לך, אני אסדרר". דמעה צמחה בזוית עינו של הדוקטור, הוא אימץ את אמיגו אל חזהו והגריזו על חולצתו תיהם התערבב.

– "אני אסדרר אמר הדוקטור, אבל תחסר לי. אנחנו אולי לא מדברים הרבה, אבל אתה הכי קרוב אלי בקיבוץ ואולי בעולם..." "מתי אתה יוצא?"

– "בחדש הבא", ענה אמיגו.

– "ולא תהיה בחתונה שלי?"

– "איזה חתונה?... ממתי אתה שם לב לבן נות?...", התפלא אמיגו: "חברה כבר יש לך?"

– "טלילה, מגרעין השה"צ מקרית חיים"

– "והיא כבר יודעת?"

– "יודעת, גם יודעת וגם הוריה כבר יודעים. רצייתי שאתה תהיה הראשון אחריהם", ענה הדוקטור.

– "יעלת חן", ציין אמיגו: "ומה היא מצאה בך?"

– "אינני יודע" אמר הדוקטור, "גם אני שא" לתי אותה, אז היא ציטטה לי מדרוואנוב: "עוד לא מצאתי, אבל נעים לי לחפש". "וחוץ מזה, עד היום היא התלוננה רק על דבר אחד – על השם. הסכמתי ונשנה את שם משפחתנו ליהלום".

החתונה עברה ואמיגו נסע. בני הגרעין עוד ניסו להקניט וקראו לו "דוקטור", אבל הוא לא הגיב ולעתים גם השאיר אותם לתקן את הפנצ'ר בעצמם. אט אט התרגל הקיבוץ כולו, המוסך זה יהלום. הסדר היה סדר יקי, פשוט וברור: יש לך בעיה בטרקטור, בדרייל, במכ"סחת דשא, במכונת תפירה, יהלום יסדר, בכל יום בכל שעה. לחו"ל הוא לא יצא (בפרינציפ), את החופשות הוא עשה בקיבוץ (איך תסדררר אם יהיה לכם פנצ'ר באמצע העונה הנוצרת) ומחלה לא הייתה ברפרטואר שלו. את אמיגו, כאילו בלעה הארמה. פעמיים, סמוך ללידת הבנים, קיבל ממנו יהלום חבילות,

לו החלטנו אחרת...

הנסיון להגן היום על הקיבוץ – משימה רבת חשיבות ומורכבת – אינו יכול להיעשות באמצעים של פעם. הגנה על הקיבוץ בעידן הפוסט מודרני, צריכה להיעשות באופנים אחרים, שיתוף בחשיבה ויצירת תכנים רלוונטיים משותפים

אבומל'ה, גן שמואל

בהלוויה

ההמונית של איתן דור השתתפו רבים שאינם מגן שמואל. תושבי קציר, שם חיה המשפחה, חניכים לשעבר מ"גוונים" שלמדו יחד עם אדם ושון, והוריהם מכל יישובי המועצה האזורית. חשבתי לעצמי במה לך ההלוויה, איך היינו נראים בעיני כל אלה, לו החלטנו שאיתן לא ייקבר בגן שמואל. היינו נתפשים כאטומים, חסרי לב ואפילו אכזריים. כך היה יוצא שמענו לשנים הבאות בקרב תושבי המועצות קציר ומנשה ואף הרבה מעבר להן. אבל בינת הלב וחכמת הקהילה כיוונו אותנו נכון, מה שמחזיר אותי אל הדיון העקרוני ואל ההחלטות שאנחנו מקבלים מעת לעת.

אבל לפני כן דרושה כאן התייחסות אל ה"גדר הקיבוצית" ו"החצר הקיבוצית".

שני המושגים הללו אפיינו בעבר את הרצון והצורך לשמור על ייחודיותו של הקיבוץ. כל מה שהשתייך אל החצר והגדר היה עניין אחד, ומה שמעבר להן היה בחוץ. זה נתן הרבה כח וגאווה קיבוצית דרושים, אך גם יצר עיוותים חברתיים ופגיעה בשוויוניות, שהיתה לכאורה ערך מרכזי שלנו: עובדים שכירים, מורים שכירים, ילדי חוץ ואחרים הם מעמד לעצמו. אנחנו והם. אנחנו הטובים והם – רע הכרחי. מעמד בעלי "הדם הכחול" – וכל השאר.

הצגת הרברים באופן שאני מציגם היא אנכרוניסטית ועושה כמובן אי צדק גדול למי שהשקיעו את כל חייהם בבניין הארץ והקיבוץ אז, בתנאים קשים. תחושת הייחודיות והקבוצה הסגורה הן שהעניקו את הכח הדרוש למשימה. אבל בינתיים הגדר הקיבוצית שלנו נפרצה, והחצר האחורית התמלאה אנשים שאינם חברים – החל מן הפארק המסחרי ועד מגרש הכדורסל, עבור בכריכה ובית העם (שבינתיים נקרא האולם), הגלריה וחדר האוכל.

הביקורת שלי מכוונת כלפי הרעיון המבקש לשמר את הקיבוץ של פעם באמצעות "חסימות" מן העבר. למשל, בית עלמין של חברי קיבוץ "טהורים" בלבד. זה נלעג ופתטי. הנסיון להגן היום על הקיבוץ – משימה רבת חשיבות ומורכבת – אינו יכול להיעשות באמצעים של פעם. הגנה על הקיבוץ בעידן הפוסט מודרני (ש"מפוזר דעות וקהילות לכל רוח באמצעות טכנולוגיות שאין לעמוד בפניהן) צריכה להיעשות באופנים אחרים, שביסודם – שיתוף בחשיבה ויצירת תכנים רלוונטיים משותפים. דווקא בכך איננו עוסקים בעשורים האחרונים, כיוון שכאן ה"חסימות" עלו יפה.

אני מקווה, שגם בדיון שעלינו לקיים בזמן הקרוב על הקבורה, וגם בנושאים אחרים, נקבל החלטות שמכילות את מירת הגמישות הדרושה, בכדי שלא נעמוד שוב במצבים מביכים – הכרוכים גם במתחים חברתיים קשים – כפי שכבר קרה לנו במקרה של איתן ז"ל. וכינתיים, טוב לנו שהחלטנו כפי שהחלטנו.

דבשת הגמל

נהוג לומר שהגמל לא רואה את הדבשת של עצמו. המבט מופנה קדימה, לעיתים קרובות אל חולשתו ופגמיו של האחר, בעוד אלה שלנו נעלמים מעינינו. אנחנו לא רואים, ובדרך כלל גם לא מעזים לשאול, כדי ללמוד על עצמנו לימוד הכולל כמובן את יתרונותינו וגם את חולשותינו.

אבישי גרוסמן, עין שמו

פעמים אחדות במשך היום אנחנו נעמדים מול המראה, מתבוננים בפנינו, בודקים האם חל בהם שינוי, האם יש מקום לגילוח או שמא רק ניקוי קל מלכלוך שדבק בהם. לעיתים אנחנו סתם נהנים, לעיתים אנו חשים אכזבה מהפנים שנסקפים אלינו. אבל את העורף, שהוא חלק בלתי נפרד מראשנו, אין באפשרותנו לראות. במשך השנים אנחנו מתרגלים למציאות בה חלק חשוב מהמקום בו מתעצבת אישיותנו אינו ניתן לצפייה אלא אם נעשה מאמץ מיוחד באמצעות מראה נוספת. נכון, לעיתים אנחנו יכולים להשלים את המשימה באמצעות פניה לאדם אחר שירווח לנו על מה שראות עיניו. אמצעי זה יעיל רק במידה שאנחנו יודעים להקשיב, לשאול שאלות, ופתוחים לממש את מה שעולה מדיווחו של הרואה את הנסתר מעינינו.

נהוג לומר שהגמל לא רואה את הדבשת של עצמו. המבט מופנה קדימה, לעיתים קרובות אל חולשתו ופגמיו של האחר, בעוד אלה שלנו נעלמים מעינינו. אנחנו לא רואים, ובדרך כלל גם לא מעזים לשאול, כדי ללמוד על עצמנו לימוד הכולל כמובן את יתרונותינו וגם את חולשותינו. "האישה הזאת כבר לא עובדת שנים רבות והיא כול הזמן מטיפה מוסר לאחרים שלדעתה לא ממלאים את חובת העבודה", אומר החבר שבמשך שנים ארוכות לא מוצא את מקומו בעולם העבודה ובין התקופות הקצרות בהן הוא עובד במקום קבוע משתרעות תקופות ארוכות בהן אינו עובד כלל.

מבחינה כלכלית. תופעות העורף הנסתר והדבשת שאינה נראית מאפשרות לנו להחריג עצמנו ולהתייחס למעשינו ולאורחות התנהגותנו באופן שונה מאשר אנחנו מתייחסים למעשיהם של אנשים אחרים הלוקים בתופעות דומות ואפילו זהות לשלנו. אילו יכולנו לראות עצמנו במלוא ההיקף, בהקשר כולל ובעיניים גלויות ואמיצות, והיינו מודעים לכך שלכל אדם יש ימים טובים וימים רעים, מרכיבים אישיותיים יפים וכאלה שפחות יפים, והיינו מצליחים לאמץ לעצמנו את התכונות של הימנעות מהלבנת פניו של חבר בריבים, "הצנע לכת", ו"מה שנשוא עלייך אל תעשה לחברך", הרי שאו הייתה החברה בה אנו חיים יפה יותר, אנושית יותר.

נראה שהדרך לשם עדיין ארוכה. בינתיים רבים מאמצים לעצמם פתרונות סרק שהם בבחינת קיצורי דרך. ספק רב אם התנהלות דיפרנציאלית מקרבת אותנו במשהו להשגת מטרת אלה. סביר יותר להניח שהיא מבטאת ייאוש מהניסיון להנהיג בחיי היום יום שלנו את אורחות ההתנהגות המביאים לידי ביטוי מוחשי את התכונות שבאופן תאורטי רבים מסכימים שמימושן בחיי היום יום שלנו מהווה את אשכול אורחות ההתנהגות הראוי לנו.

"המנהל של הענף המדגה הוא נפל גמור. הוא לא יודע לקבל החלטות בזמן ובאומץ הנדרש. זאת הסיבה שבמשך שנים הענף לא מגיע להישגים", אומר האיש שבמהלך כהונתו כמרכז משק תמך בקבלת החלטות שעד היום משלם הקיבוץ את מחירו. "חייבים לעשות שינוי כדי לייעל את העבודה וכדי למנוע בזבוז", אומרת האישה שבימשך שנים עובדת במקום אותו החליטו המוסדות השונים לסגור כדי שניתן יהיה להשכירו ולגבות תמורת ההשכרה תשלום גבוהה. רק התנגדותה ורצונם של מוסדות הקיבוץ להשיג ביע את רצונה מונעים את המתבקש להיעשות

"איזה מין בני אדם משונים..."

על הספר "כמו שני סלעים" – סיפורם של בתיה ויודקה הלמן בשליחות הקיבוץ וההתיישבות, מאת אורה ערמוני, הוצאת יד יצחק בן צבי

רוני גבעתי, עין-גדי

קורות

חיים של בתיה ויודקה הלמן, מראשונים גבת, שעלו בצעירותם מפינסק שבפולין, הם גם סיפורם של קבוצות צעירים וסיפורו של דור, שבבסיסו עמד רעיון משותף – השוויוניות.

את בתיה לא הכרתי. את יודקה הכרתי, בעת שליווה אותי כשראיתי אנשים על יצחק צוקרמן, ושטייע לי – מתוך תחושה שהעדים הולכים ומתמעטים – בהשלמת פיסות מידע על מרד גטו ורשה. אך היכרות זו אינה דומה להיכרות אליה התוודעתי בספר.

נוכחתי שלא ידעתי דבר על חייו של יודקה עם בתיה, בקיבוץ גבת, ואיך התגייס כל אחד מהם, ובלהט – בתיה לעזרת קיבוץ צעיר, יודקה לעזרת אנשי החלוץ הצעיר בפולין, ומששב אל ביתו – הקדיש את כולו לשארית הפליטה שעלו ארצה ולשכנע רבים בארץ שסירבו להאמין שמה שסיפרו הניצולים באמת קרה.

אהבתי את בחירתה של אורה לכתוב על יודקה ובתיה, ביחד ולחוד. שניהם אנשים של נתינה, חלוצים ואנשי חזון ומעשה, שיש ביניהם אהבה, ולפעמים גם ויכוחים מרים. ניכרת המחשבה שהושקעה בכתיבת הספר והכבוד לזולת ש-

ליו כתבה אורה, גם כשהיא מספרת על המחלוקות בין בתיה ויודקה שנובעות מהדאגה לאחרים והעשייה למענם, שכרוכה בפרידות המכאיבות מבין הזוג והבת הקטנה, כשיצא כל אחד משניהם בשליחותו.

לא קל לכתוב ביוגרפיה. עלייך להיות מספיק משוחררת, מבלי לצער את מושאי הכתיבה, ועם זאת לא לוותר על הדברים החשובים. כי בעיני, בלי חירות אין אמנות. בשיר הפותח של אורה ניכרים הקושי והלבטים שלה: "להיכנס ברגל גסה/ לחייהם של אנשים אחרים, זרים/ ואפילו לא זרים/ ואפילו לא ברגל גסה/ בעדינות, בעדינה/ כלומר לפשוט מעלי/ את חי שלי..."

דרך סיפורם עולים געגועים לדור אבותינו. כך אני חשה בקריאה, וכך נראה שחשה אורה, תוך כדי שקראה ולמדה, מספרים ומכתבים, משיבה בארכיונים ומשיחות עם אנשים שהכירו אותם. ומורגשת בספר רוחו של יודקה, איש מבית הלל, שרק כלפי עצמו החמיר כבית שמאי. חבר קיבוץ שמציית להחלטות האסיפה, אבל קרה שהעז להפר אותן, כי אצלו יש ערכאה למעלה ממנה – מצפונה ולבו.

אילו נתבקשתי לבחור פרק, הייתי בוחרת בפרק על חברת הנערים הניצולים מבולגריה (פרק 11, מקדים "נעשה" ל"נשמע"). הפרק

משקף את נשמתו של יודקה, אשר נלחם באסיפה לקלוט אותם גם כשאינו מקום, ולמשמע החלטת האסיפה לא להביאם, השתתף. אבל כעבור ימים אחדים מקבל מזכיר גבת הודעה מיודקה שבעוד שעה ייכנסו בשער הקיבוץ הנערים מבולגריה, וחברים רואים אותם עומדים שם לברם, זרים, תלוי שים וחסרי-כל, ומה עושים? ואז התחילו חברים וחברות לגשת אליהם, להביא אוכל ובגד ושמיכות, לשכן אותם בינתיים בבתי הילדים, במקום ילדיהם שלהם המפוננים לדירותיהם הקטנות.

גם הפרק על הפילוג בקיבוצים – שפייסות ממנו זכורות לי, והוא טרגדיה לא מובנת לרור ילדי – עניין אותי מאד. יודקה מעורב וכואבת לו הפרידה הצורבת מחברים יקרים לו, שאיתו ועם בתיה הקימו את גבת. ואף על פי שאידאולוגיה מפרידה ביניהם, בכל כוחו הוא מנסה להשאירם בביתם – בגבת.

אורה, כדרכה בכתיבתה, האדם אינו ניצב רק מול בני האדם. אורה מרחיבה את היריעה אל סביבתם, אל הארץ, המלחמה הנוראה ההיא, ונוראת גם מערכי חייהם והשקפת עולמם. בכך אני מגלה פן נוסף בכתיבתה של אורה ערמוני, בנוסף

לשירה ולכתבות עיתונאיות – כתיבה ביוגרפית אנושית מעניינת – על שני אנשים חלוצים ומלאי נתינה, בימי אבותינו, והיא מזמינה את הקורא אל עולמם בארץ ישראל של פעם, שעליהם כבר אמר המשורר: "איזה מין בני אדם משונים! אומרים ועושים..."

מיומנו של נקלט בקיבוץ

לקבלת פנים כזו לא ציפינו. אנחנו פה כבר שבת שלישית, ועדיין מזמינים אותנו לכל הארוחות ובכל יום שישי מגיעות עוגות וחלות. ומה עם הסטיגמה? ציפינו לקיבוצניקים קשים וסגורים, ומצאנו אנשים פתוחים ולבביים. גם הקיבוץ יפה ומטופח, ואפשר לשמוע עליו סיפורים רבים כל כך. חגית אראל, מסכמת שנת קליטה עם משפחתה בקיבוץ טירת צבי

תספק את הסחורה. "דירות אירוח ומ" לונית" – כשרגילים לארצה, הן מצרר נחוץ, וכשבאים מבית גדול, הן הרבר שהכי קשה להתרגל אליו בקיבוץ. אך המושג החשוב מכולם ללא ספק הוא – "לוח המודעות". את הלוח צריך לבקר מספר פעמים בשבוע. כאן אפשר למצוא מציאות שאברו, להשאיר הוד" עות, ללמוד מהן על תורנויות, לראות מה צופן לנו העתיד הקרוב מבחינה תרבותית, לקרוא סיכום של האס" פות ומה הצביע הרוב, לשמוע מי חו"ח נפטר ומי להבריל, נולד במזל טוב. אפשר להמשיך ולכתוב על עוד רב" רים רבים שמייחרים את הקיבוץ. השוק של יום חמישי, החתונות, הפעילויות, אירועי החגים והבריכה, וחייבים לציין את גיל הפרישה, כי חברים שמזמן כבר היו יכולים לבלות את זמנם בקופת החור" לים, עדיין משכימים בכל בוקר לעבור דה במחסן הבגדים, בנוי, בדואר (אופס, שכחתי את המושג החדש "ענף", וגם הביטוי "משק", ששייך לאותה משפ" חה) ובכל הענפים. , אחרי שנים עשר חודשים, שאנו בקיבוץ – מכירים חברים ומתחילים להרגיש מחוברים. היום, אחרי שנים עשר חודשים – עדיין יש הרבה דברים

שלחברים נראים מובנים, אך לנו הם חדשים. היום, אחרי שנים עשר חוד" שים – עדיין איננו מכירים את כולם, וכשמכירים, לא תמיד עושים את החיבור הנכון בין השמות לאנשים. גם לא תמיד החיבור שחיברנו בין שני בני הזוג הוא הנכון, ולהבין את הקשר בין המשפחות, זה בכלל לא בא בחשבון, מהזווית שלנו, זה נראה, שכולם פה משפחה אחת גדולה, אם לא בקשר דם אז בקשרי נישואים, פועל פה מצויין חוק "הכלים השלובים". היום, אחרי שנים עשר חודשים – עדיין לומדים מושגים חדשים. היום, אחרי שנים עשר חודשים – כל משפחה חדשה שמגיעה לקיבוץ, עוזרת לנו להרגיש קצת יותר "ותי" קים". שמחנו לסגור מעגל, לעבור לצד ה"קולטים" ולפתוח את ביתנו ל"נקלטים". היום, אחרי שנים עשר חודשים – הסיכום שלנו עדיין מוקדם, ובכל זאת, למשפחות החדשות, מאיתנו משפ" חת אראל, נאחל, שקליטתכם תהייה טובה, שתסתגלו לשינויים, שתבינו ותקבלו את אורח החיים – גם אם הוא אחר, ושכולנו נרגיש "קיבוצניקים" מהר ככל האפשר.

"תקציב"? רגע, תקציב גם זו מילה חדשה, היא מקבילה למלה "מיסים" שבה השתמשנו עד לפני שנה, בש" פתנו הקודמת – "תקציב" ו"מיסים" אינם דומים, הרי את האחד מקבלים ואת האחר משלמים. אך פה התקציב כולל הכל, מה שנכנס ומה שיוצא, ואם מדברים על הכל, מתכוונים להכל. רציתם לשלוח מכתב? אין צורך בכלל, שלשלו אותו לתיבת המכתבים והת" שלום יופיע בתקציב. קיבלתם תר" פה במרפאה? אין צורך במזומן, החיוב בתקציב. הסתפרתם? בתקציב. אכל" תם? בתקציב. קניית? בתקציב. שמלה מהתערוכה? בתקציב. אפילו תיקון האופניים בבית שאן, יחוייב בתקציב. מושג חדש נוסף הוא – "בית היל" דים" וגם ה"מטפלים". פה המטפלת אינה שייכת רק למעון (בית התינוקות בשפת המקום), היא ממשיכה במלאכ" תה גם ב"ווגון", וייתכן שיהיה לצידה גם "מטפל". בית הילדים הוא הרבה מעבר לצהרון, ישנה בו תכנית חינו" כית, מסרים, הקניית ערכים, וכמובן הרבה כייף וטיולים. ומבית הילדים עוברים אל החטיבה ומשם אל "בית" תיכון", אך ה"חינוך" (עוד מושג מק" מי) לא מסתיים לאחר 12 שנות לימוד, ממשיכים ל"ג במסגרות שונות ורק אז הגיוס. "נהג הבית", עוד צירוף מילים מאד ייחודי, טכשאיין אוטובוס, הוא גם מאד שימושי. "המרכול" – זוהי המכולת, היא קטנה אך יש בה הכל. ואם חסר משהו זו לא בעיה, בקשו ממלכה, והיא כבר

שישי מגיעות עוגות וחלות. ומה עם הסטיגמה? ציפינו לקיבוצניקים קשים וסגורים, ומצאנו אנשים פתוחים ול" בביים. גם הקיבוץ יפה ומטופח, ואפ" שר לשמוע עליו סיפורים רבים כל כך. והגיע הזמן לעשות היכרות עם המכ" בסה, לקבל תדרוך משובשי גרוס, ולה" עביר ערמות סימון לדינה מגן במחסן הבגדים, שכן פה הכל ברור ומובן – אם אתה לא מסומן – אתה לא קיים. עכשיו, כשהתחלנו להכיר את הח" ברים, צריך להתחיל לדבר באתה השפה – המושגים כאן שונים. צויידנו במילון מונחים למתחילים, שיננו מי" לים כמו "גרנולית" ו"גירים" (אצלנו הם שייכים למורים, פה הם נמצאים בכל הקלמרים), גילינו שבתערוכה בקיבוץ אין תמונות וציירות, בתערו" כות פה מותר לגעת במוצגים ואפילו למדוד. ה"רף הלבן" הוא לא סתם רף ריק לציור, להיפך, הוא עמוס מידע על מה שיהיה, ובעיקר על מה שהיה, ניתן לראות בו סיכום של אותו אירוע מארבעה כיוונים שונים: של מנהל הקהילה, של רכו התרבות, של רכו החינוך ושל זה שהפיק את הארוע. "סידור רכב" – ההרשמה לרכב היא נשגבת מבינתנו, טוב שיש רכב בר" שותנו וגם אם לא אנחנו הזמנו את הרכב, זה עדיין מאד מבלבל: מציעים לנו להצטרף לנסיעה, אך בסוף החור" דש מגיעה ההפתעה: אמנם הקילומטר" רים מתחלקים שווה בשווה, אך המחיר לקילומטר מאד שונה. אבל אחרי שמ" קבלים את התקציבים הראשון והשני, מתחילים להבין איך זה פועל.

חגית אראל, טירת צבי

"עוזבים?" אתם? זה לא יכול להיות. מדובר פה במשפחה ותי" קה ופעילה. לקיבוץ? השתגעתי? את יודעים כמה קשים הם הקיבוצניקים? ומה עם חופש הבחירה? אפילו באיזה נייר טואלט להשתמש מחליטה שם האסיפה. לטירת צבי? מה קרה לכם? אתם יודעים איפה זה? מבינים מה מזג האוויר שם? בית של 60 מ"ר? לא, זה לא יכול להיות! טוב שאתם משכירים את הבית שלכם ולא מוכרים, ככה יהיה לכם לאן לחזור, תוך שנה אתם פה בחזרה!

"ברוכים הבאים! הכנו לכם את הדי" רה, צבענו, שיפצנו ותיקנו – אפשר להתחיל לפרוק. כאן לא צריך דפי זהב, כל בעלי המקצוע נמצאים בקיבוץ. אם ישנה בעיה, רק תשאירו הודעה, והת" קלה מייד תטופל, כמו שאצלנו מק" כל. ארוחת צהריים – בחדר האוכל, מישוה ילווה אתכם בפעם הראשונה. ארוחת ערב? אל דאגה, הכל מסודר. השבוע תתארחו בכל ערב אצל מש" פחה, חברים ותיקים שיספרו לכם על החיים בקיבוץ. ובשבת? מסודרות לכם כל שלוש הארוחות".

מי שדואגת ומכוונת כך, את כל הליך הקליטה היא הדסה אור, שעו" זרת לנו בצעדינו הראשונים והקלה את הנחיתה. לקבלת פנים כזו לא ציפינו. אנח" נו פה כבר שבת שלישית, ועדיין מז" מינים אותנו לכל הארוחות ובכל יום

טוב לי בקיבוץ

סקר שביעות רצון שנערך לאחרונה בגן שמואל מצא שרוב החברים מרוצים מחייהם בקיבוץ, ורובם מעדיפים לחיות בקיבוץ שיתופי

במועד הביצוע, השתתפו בו. מתוצאות הסקר עולה כי רוב החברים מרוצים מחייהם בגן שמואל וטוב להם בקיבוץ. יחד עם זאת, החברים פחות מרוצים מגובה תקציבם הפרטי ומהשפעתם על החלטות חשובות המתקבלות בקיבוץ. הגורמים לחברות בגן שמואל, לפי סדר חשיבו- תם, הם: שיקולים של נוחות חיים; קשר רגשי למ- קום ולאנשי; תודעה רעיונית חברתית של שוויון ושיתוף. צורת החיים המועדפת על רוב חברי גן שמואל היא קיבוץ שיתופי בואריאציות שונות. ב-5 השנים הקרובות חשוב לרוב החב- רים, שבגן שמואל תישמר הסביבה הכפרית, תהייה חברה ישראלית חילונית, יהיו קרנות הורשה, יצומצם הפער בדיוור, יהיו ארועי תרבות משותפים וישמר השוויון הכלכלי בין החברים.

"מבסומטר", סקר שביעות רצון של החב- רים מחייהם בקיבוץ, נערך לאחרונה בקיבוץ גן שמואל. היוזמה לביצוע הסקר היתה של רינה אשכנזי, מזכירת הקיבוץ, שיחד עם עוד קבוצת חברים בי- קשה לבדוק עד כמה מרוצים החברים מחייהם בקיבוץ. הצוות, בחר למקד את הסקר בשאלות הנוגעות לחייו של כל אחד בקיבוץ, כמות שהם היום, ואיך הוא רואה את החיים בקיבוץ בעתיד, ולא לעסוק בשאלות כמו שביעות הרצון מתפקוד הועדות השונות, ענפי שירות כאלה ואחרים ורמת האוכל בחדר האוכל. ד"ר שרה אדום, חברת בית זרע נבחרה לנהל את הסקר מבחינה מקצועית, ותוצאותיו רוכזו בחוברת שהוגשה לחברים. ההיענות היתה גדולה, אחוז מכלל החברים, שיכלו למלא את הסקר

בזכות אבות

(מתוך "הצדעה למייסדים" 2011)

חנה קציר, משמר העמק

זה 86 שנה ברית כרותה בין דור לדור כולנו, על ארבעת דורותינו מחו- ברים לברית זו – כי יש בה בכל מכל כל: מן הסלחנות הנקוטה בין אבות לבנים, מן האחוה הנהוגה בין שוות לש" וים, מן האהבה השרויה בין אדם לאדם, מן המודעות הרצויה בין מתקני עולם, מן הרעות הגדולה הפתוחה והרחבה – זו אשר לכל שותפות היא אבן השתייה. מאז ומתמיד ידענו לתת ביטוי לצוותא מופלאה זו – בריקודי ההורה עד אור הבקר, תוך שילוב זרועות וצעד נוקש "נוכה לראות בנים, בנים ובני בנים" עד כלות בנויכוח סוער על המשך דרכנו בעשייה המשותפת תוך ערבות הדדית מרבית. היום באנו להציב אנדרטה הבנויה ממילים – מילים של הוקרה, מילים החובקות עולם חווייתי מיוחד, מילים הנישאות מעל גשרי הזמן, מילים של שותפות גורל השזורות בהבוקי זכרונות, במגעו המר של הגעגוע ובי רגעי שמחה גדולה ובמילים של תודה: אשרינו שזכינו לבוא בסוד שיח עם דמויות נאמנות לעצמן ולדרכן – מופת אישי זוהר – אך לא מסנוור – הלך עמנו ועיצב אותנו. וכחוט השני הוא יעבור מדור לדור – סב לנכד ולנין יוכל לספר על כל היש הנפלא כי בזכות אבות שכאלה – לא היתה זו אגדה:

חג העומר ברמת יוחנן

תעודת זהות

שם הקיבוץ: רמת יוחנן
תאריך לידה: ערב שמחת תורה התרצ"ב (1931)
מספר חברים: 383
אוכלוסיה כללית: 896 (לא כולל חתולים וכלבים)
מספר כלבים: רבים מספור
מספר חתולים: מיאו השא-לות האלה? תיכף תשאלו גם כמה דגים יש פה? את המדגה חיסלו לפני 40 שנה והחתול-לים שומרים על תאי הדואר (כן! באמת!!!)

תעודת זהות קיבוצית באווירה קצת אחרת

בצהרי יום ו' אנשים מתזמנים את הגעתם לחדר האוכל עם מועדי מילוי עגלות ההגשה בערימות של צ'יפס טרי. בשביל הפלאפל הכי כדאי לבוא "לבדוק את הסחורה" בשעה 11 כשהכדורים רק יוצאים מהשמן

נכתב על ידי אליעזר גוטמן בעזרת שחר שטייף

מקורות פרנסה מרכזיים:

פלרם (כמובן) מפעל הפלסטיק המי צליח ביותר בעולם ובין המצליחים בארץ. לוחותיו מכסים את האיציט-דיונים האולימפיים באתונה ובביג'ין וחלק גדול מהעגבניות בסלט שלכם גור דלו בחממות שמכוסות בלוחות פלסטיק כחול-לבן (וגם שקוף) מתוצרתנו. הענף השני בגודלו הוא עבודת-חוץ ואחריו מגיעים ענפי החקלאות (אבל לא כולם עונים במלואם להגדרה "פרנסה", תא-שימו את הבערות...) ועוד כמה מפעלים ומפעלונים בדרגות שונות של "סטרט-אפ" (או "שאט-דאון").

יזמויות מיוחדות:

השנה פתחנו את מכללת דאו לרפואה אלטרנטיבית. המחלבה שלנו מפיקה תוצרת "חלב על הזמן". המנז' שלנו עוסק ברכיבה טיפולית ויש לנו עדר בקר לא קטן ששומר על השטחים הפ-תוחים מפני בנייה בלתי חוקית של בני דודינו ונסיונות לשינוי יעוד הקרקע על ידי שכנינו. ויש גם יוזמה של כמה

מה מרכיבים עלינו השכנים:

א. למי איכפת. ב. הם צודקים. ג. "הס-נובים המיליונרים האלה" (אח, למה לא נולדתי 500 מטר מזרחה...).

איזה סלבריטאים קשורים לקיבוץ:

אנחנו דווקא קיבוץ עתיר סלבריטאים. נתחיל מעמודי התווך של החג העברי המתחדש: מתתיהו שלם ולאחריה ברק שטיין (שבכלל הגיעו מבית אלפא) חברו ויצרו מסכת שלמה של חגים קיבוציים שהפכו לנכסי צאן ברזל בישראל ובעולם. "שי-בולת בשדה", "שמחו נא", "הבו לנו יין" וריקודי "העומר" ו"חג המים". כן; הם משלנו! (ואנחנו אפילו מקבלים תמלול-גים מ"אמי" בעבורם). בבריכת השחיה שלנו גדלו שחיינים אולימפיים: ביינוש מלמד ומשה גרטל (שהגיע מהבריכה לטלוויזיה). קובי ריכטר מ"מדינול" הוא בעצם קובי ריכטר מרמת יוחנן ולפני שהוא הטיס מיראז'ים ובנה תומכי עור-קים הוא פירק והרכיב טרקטורים אצלנו במוסך. אפריים שמיר היה אצלנו בהכי-שרה לפני שהגיע ללהקת הנח"ל ומשם ל"כוורת". על אנואר סאדאת כבר דיב-רנו. גם יצחק רבין היה אצלנו בהכשרה. זוריק דיין, האח של משה דיין (והאבא

רים רק יוצאים מהשמן. עד שהם מגיעים לעגלות ההגשה הם כבר, עפעס... קצת נימוחים ומאבדים את ה"קריספיות" שלהם.

הנושא החם של השנה בשבילי הקיבוץ:

וויזווי... זה סעיף "לוהט". אז מה היה לנו השנה? תשלומי נלוויים? טיפול במ-בוגרים בביתם? נופש לאן? בניה חדשה ושיפוץ? אני חושב שאפילו "צוות שינוי" או בשמו הרשמי "בחינת אור-חות חיים" לא הגיע לטמפרטורות של שתי הבקשות ל"חופשה בבית" שנדרונו במזכירות (סליחה, "הנהלת הקהילה") ונדרו.

אירוע היסטורי:

נו... טוב... בזה אנחנו דווקא משופ-עים. הפילוג הגדול ב-1941 וחילופי האוכלוסיה עם בית אלפא היה רק יריית הפתיחה וממנה המשכנו לקרב המפור-סם ברמת יוחנן ב-1948. ב-1982 נשיא מצריים אנואר סאדאת כמעט בא לבי-קור ברמת יוחנן אבל ברעג האחרון הוא "הבריז" לנו והלך לבקר ב"מילואות". לפחות הרווחנו שיפוץ (בחינם) של כביש הגישה מקרית אתא לקיבוץ.

חברים לעשות מעשה ולהפוך את רמת יוחנן מקיבוץ שיתופי לקיבוץ מתחדש.

חדר האוכל:

בוקר וצהריים ימים א' עד ו'. בערב שבת ארוחה חגיגית עם קבלת שבת, מפות על השולחנות, הדלקת נרות ואפילו עוגות ויין. בחורשיים האחרון נים יש אפילו חידוש מרענן: באקונומיה סוף-סוף שמעו שלעוף יש לא-רק-רג-ליים אלא גם חזה (אני שונא פולקסו). ובשבת: ארוחת הבוקר של שבת גוועה לפני יותר מעשור. מהרגע שהתחילו להגיש "שלווה" בארוחות הבוקר של ימות השבוע, האטרקטיביות של ארו-חות הבוקר של שבת נמוגה. מה שנשאר זו "ארוחת צהרי יום הזיכרון" השבועית וזו הזדמנות להיזכר מה לא אכלנו כל השבוע, שמרנו בקירור עד שבת בבוקר, והכנסנו ל"געשטעל" בשבת בבוקר שיהיה יבש ופריך עד הצהריים.

חמנות הכי פופולריות בחדר האוכל:

בצהרי יום ו' אנשים מתזמנים את הג-עתם לחדר האוכל עם מועדי מילוי עג-לות ההגשה בערימות של צ'יפס טרי. בשביל הפלאפל הכי כדאי לבוא "לב-דוק את הסחורה" בשעה 11 כשהכרו-

של עוזי) הוא הנופל המפורסם ביותר בקרב על רמת יוחנן.

גאונות הקיבוץ:

רמת יוחנן גאה בחגים, מורשתם של מתתיהו ולאח, ואנו מקפידים לחגוג אותם כהילכתם מדי סתיו (חג המים), אביב (העומר) וקיץ (שבועות). מפעל פלרם הוא מקור גאוה לכולנו (וגם מקור כסף למשוגותינו...) ומאז מלחמת יום הכיפורים אנו חוגגים קבלת שבת משותפת מדי שבוע בלי פספוסים ובלי תירוצים.

עוד משהו פיקנט:

כשאפריים שמיר היה ברמת יוחנן הוא חיפש שם עברי (אז הוא עוד היה "אפ-ריים שמוקלר"). הוצע לו השם "אפריים אברון" אבל מסיבות שונות הוא בחר בשם שבחר...

טיילתי, ראיתי

הקומנדו הצרפתי

עדין קוה, רביבים צילם: שאול לוי

באחד

מביקורי במצפור "הקומ-נדו הצרפתי" פגשתי זוג מטיילים ששאלו אותי אם האתר נבנה לזכר חיילי צרפת שהשתתפו במלחמת העולם. שאלת תם זו – שכן על אבן הזיכרון כתוב התאריך העב-רי של הקרב (ואולי טוב היו עושים מקימי האתר לו היו מציינים גם את התאריך הלועזי) – הביאה אותי להעלות נשכחות על אותה יחידה שלחמה כאן במלחמת העצמאות.

הקומנדו הצרפתי הייתה יחידת לוחמים דוברי צרפתית במסגרת הגדוד התשיעי של הפלמ"ח, בחטיבת הנגב, שלחמה במהלך מלחמת העצ-מאות בשנים 1948 – 1949. היחידה מנתה כמאה לוחמים דוברי צרפתית, רובם עולים יהודים, שעלו ממדינות צפון אפרי-קה, וחלקם נוצרים אוהבי ישראל, שלחמו בצבא צרפת החופשית ובמחתרות האנטי-נאציות בת-קופת מלחמת העולם השנייה. את הפלוגה הקים טדי איתן, קצין צרפתי (שמו המקורי היה תדה ד'יפר), מתנדב צרפתי קתולי, אוהב ישראל, סרן בצבא המחתרת הצרפתית במלחמת העו-

לם השנייה. הלוחמים בפלוגת דוברי הצרפתית, שהיו שונים בלבושם ובשפתם מלוחמי הפלמ"ח ילידי הארץ, כונו בשם "הקומנדו הצרפתי", כינוי שהפך במה-לך הזמן לשמה הרשמי של הפלוגה. טדי איתן – רמות צבעונית – והיחידה שבפיקודו עברו תה-פוכות רבות עד לקרב התמילה. ביחידה דיברו צרפתית בלבד. משמעת לא הייתה הצד החזק של אוסף המתנדבים. סגנו של איתן היה אלי אובלנדך מגבעת חיים, קצין החבלה היה ראובן שטיינהוף מגבולות, ולסמל דת התמנה מימון פחימה, לימים גד נבון, הרב הראשי השלישי של צה"ל. אנשי היחידה השתתפו במבצע יואב ובמב-צע חורב. במסגרת מבצע יואב באוקטובר 1948 הייתה פלוגת הקומנדו הצרפתי בכוח שפרץ לבאר-שבע וטיהר את השטח הבנוי. במבצע חורב, בדצמבר 1948, השתתפה פלוגת הקומ-נדו הצרפתי בקרבות לכיבוש משלטי התמי-לה על כביש באר-שבע – ניצנה וסבלה אבידות כבדות. המשלטים נכבשו שנית ע"י שתי יחידות פלמ"ח בפיקודם של אברהם ארן (ברן), וחיים בר-לב (כידוני) וכך נפתחה הדרך לסיני ובאכה אבר-עגילה ואל עריש. חללי הקומנדו, שלא היו

צילום: באדיבות מוזיאון הפלמ"ח

להם קרובים בארץ, נקברו ברבי-בים. לאחר קרב זה היחידה פוזרה, חלק מ-100 החיילים חזרו לצרפת ובהם הקתולים, כולל טדי איתן. איתן נספה בתאונה בצרפת בשנת 1972 והוא בן 60. בבאר-שבע הונצחה היחידה בכיכר המר-כזית ליד המשטרה ובאנדרטת הנגב הוקם גלעד לזכרו של איתן. מצפור הקומנדו הצרפתי הוקם בשנת 1995

בסמוך למשלטי התמילה (כיום באר חיל, ליד היישוב אשלים) יד לצעירים שנפלו בקרב אכז-רי נגד הצבא המצרי הפולש. המצפור ממוקם על כביש עסלוג-ניצנה. אין תמרור, הפניה מכביש הגישה למרכז לחקר המ-דבר שנמצא מספר ק"מ לפני היישוב אשלים.